

AN GUODELISVUODA ULME

AN guodelisvuoda ulme li værálða aktisasj pládna gáktu hæjosvuodav gádodit, binnedit sieradusájt ulmutjij gaskan ja dálkádakrievddamijt ganugahttet ávddál jage 2030.

Guoddelis ávddánibme ja AN guoddelisvuoda ulme

Guoddelis ávddánibme merkaj dajt dárbojt gábtjtjåt ma ulmutjiin li uddni, váni biejsstemis boahhte buolvaj máhttelisvuodajt gábtjtjtjit ietjasa dárbojt.

Guoddelisvuoda ulme reflektieriji guoddelis ávddánime gálmma dimensjávna: dálkádahka ja birás, økonomijja ja sosiála dille.

AN guoddelisvuoda ulme sisadni 17 ulme ja 169 oasseulme. Ulme galggi doajmmat globála oahpestiddjen rijkajda, æládusájda ja sivijlasebrudahkaj. Ulme demokratijjalattjat hábbmiduvvin gå værálda rjka buktin oajvvadusájt ja vargga 10 millijávna ulmutja buktin ietjasa vuojnojt My World ságájdahhttemguoradallama baktu.

AN guoddelisvuoda ulmij lávgájt ja ikávnájt máhtá viedtjat fn.no bielijn.

FN-sambandet

FN-sambandet barggá diehtjuohkemijn AN ja rijkajgasskasasj vidjurij birra Vuonan. Ulmmejuohkusa li skávlå, medijá ja ulmutja ietján. Miján li suláj 30 bargge miehtáj rjka, ja kontávrå li dajn stuoremus stádajn.

Tjuovo @FNsambandet sosiála medijájn

[Facebook](#)

[Twitter](#)

[Instagram](#)

[YouTube](#)

[Flickr](#)

Lågå ienep AN ja rijkajgasskasasj vidjurij birra fn.no bielijn.

Vuostasj ulmme: Gádodit juohkka lágásj hæjosvuodav miehtáj værállda

- 1.1) Ávddål 2030 galggá divna ekstriema hæjosvuohta gádoduvvat.
- 1.2) Ávddål 2030, ja nasjávnnálasj definisjávnnáj vuodon, galggi álm máj, nissunij ja mánáj lågo ma hæjosvuodan viessu, unnut unnemusát lahkijn.
- 1.3) Ásadi nasjávnnálatjtat hiebaduvvam sosiála bierggimvuogádagájt ja dájmajt gájkajda, aktan unnemus mierre dásijt, ja Ávddål 2030 galggi stuorra oasse hæjos ja rasjes ulmutjijs dajda bessat.
- 1.4) Ávddål 2030 galggi divna álm májn ja nissunijn, ájnnsat hæjos ja rasjes ulmutjiin, liehket sæmme riektá ja máhttelisvuoda økonomijjalasj ressursajda ja galggi vuododievnastusájt jáksát, æjggut ja ráddit, ednama ja ietjá ábmudagá, árbe ja luondoboannudagáj badjel, ádá teknologijjajda ja rudálasj dievnastusájdá bessat, aktan mikroruhtadibmáj.
- 1.5) Ávddål 2030 galggi hæjos ulmutja ja rasjes ulmutja nanusmahteduvvat, váj ælla desti nav suojedime ja rasje gå ekstriema dálkádakdáhpadusá ja ietjá økonomijjalasj, sosiála ja birás hiehtedilijda ja niedajda boadádalli.
 - 1.a) Sihkarasstet iesjguhtik ressursa mobilisieriduvvi, duola dagu ávddánahttembargo baktu, váj ávddánahttemrijka, ájnnsat da rijka ma li unnemusát ávddánam, oadtju nuoges ja vuordedahte nævojt tjadádittjat dájmajt ja politihkav váj gájkágásj hæjosvuodav gádodi.
 - 1.b) Ásadi buorre politihkalasj birástagájt nasjávnnálasj, regiávnnálasj ja rijkajgasskasasj dásijn, ma báhti ávkken hæjos ulmutjiida ja ma sjiervveperspektijvav vieledi, váj máhtá ienebut investierit dájmajdá hæjosvuoda binnedibmáj

Nuppát ulmme: Gádodit nielgev, biebbmooaggásvuodav bærrálgæhttjat, buorep biebmajt áttjudit, ja guoddelis ednambargov ávdedit

2.1) Ávddål 2030 galggá nielgge gádoduvvam ja divna ulmutjijda, ájnnsit hæjos ja rasjes ulmutjijda, aj njuorakmánájda, galggá sihkarasteduvvat oaggás ja varres biebbmo jagev birra.

2.2) Ávddål 2030 galggá iehpevarres biebbmodille gádoduvvam. Ávddål 2025 galggi rijkajgasskasattjat sábaduvvam ulme jávsáduvvat ma guoski mánájda vuollel vidá jage, gudi e nagá stuorrot ja li ilá sekkuga, ja huksat jut nuorra næjtsojn, iesselisájn, nissunijn gudi njamádi ja vuoras ulmutjijn la buorre biebbmodille.

2.3) Ávddål 2030 galggá buvtadibme ja sisboahito smáves biebbmobuvtadimijn gærddoduvvat, ájnnsit nissunij, álgoálm mugij, familljaednambarggij, slidorbánndurij ja guollárij buvtadibme ja sisboahito. Siján galggi duola dagu liehket oaggás ja sæmmilágásj máhttelisvuoda ednamijda, ietjá buvtadimressursajda ja dájmajda, diedojda, rudálasj dievnastusájda, oasesmárnánij, árvvolassánimijda ja bargojda ednambargo álggolin.

2.4) Ávddål 2030 galggá sihkarasteduvvat jut li guoddelis vuogádagá biebbmobuvtadibmáj ja nanos vuogádagá galggi ásaduvvat. Vuogádagájn galggá liehket alep produktivitehtta ja buvtadibme, ma galggi vájkkudit jut ekovuogádagá bisoduvvi, gievrrodi vág rijbbi dálkádakrievddamij, dálkij, gájkoj, dulvij ja ietjá niedaj, ja manjenagi buoredi areálaj ja ednamij kvalitehtav.

2.5) Ávddål 2020 galggá sájoj, ruddarásij ja slihturij genetikkalasj moattebelakvuohita bisoduvvat, ja nav aj ietjá dakkir luondojuhtusa slájaj, duola dagu nasjávnnálasj, regiávnnálasj ja rijkajgasskasasj virnaj- ja sjaddotjoakkáldagájn; ja da ávke ma tjuovvu genetikkalasj ressursajs ja árbbediedojs ma dajda gulluji, galggi vuohkasit ja dássásattjat juogeduvvat ja gájkajda gávnnut sadjihin rijkajgasskasasj sjehtadusáj milta.

2.a) Duola dagu buorep rijkajgasskasasj aktisasjbargo baktu investierit ienebut infrastruktuvrraj smáv bájkiijn, dutkamij ja bagádallamdievnastusájda ma gulluji ednambarggugij, teknologijjaávddánibmáj ja sjaddo- ja slidorgiednabánkaj ásadibmáj, dajna ulmijn jut buvtadimfámajt buoredi ávddánahttemrikkaj ednambargon, ájnnsit daj rijkajn ma li gájk unnemusát ávddánam.

2.b) Doha-sjehtadallamij mandáhta vuodon hiebadit ja hieredit oasástallamgártjedimijt ja oasástallama bádñámijt værálda ednambarggomárnánin, duola dagu divna ednambarggobuktagij eksportasubsidieremijt hiejtedit avtabuohta ja navti aj divna eksportadájmajt majna l muodugasj vájkkudus.

2.c) Dahkat mærrádusájt sihkarastáttit biebmajt ja duoddebuktagij márnána doajmmi dagu galggi, ja dilev láhtjet vág márnándiedo jáhtelit jáksi, duola dagu biebbmovuorkáj birra, ekstriema bárrámushattijt hiereditjat.

Goalmát ulmme: Sihkarasstet juohkkahasj, vájku man vuoras, galggá liehket varres ja soapptsot

3.1) Ávddål 2030 galggá værállda riegádahtte iednij jábmem binnot váj li vuollet 70 juohkka 100 000 viesso riegádam mánnáj.

3.2) Ávddål 2030 hieredit nav edna njuorak mánáj ja vuollet vidá jage mánáj jábmemav gá máhttelis. Aktisasj ulmme l unnedit jábmemav divna rijkajn vaj ienemusát 12 njuorakmáná juohkka 1 000 viesso riegádam mánnáj jábmi, ja ienemusát 25 juohkka 1 000 mánás gudi li vuollet 5 jage jábmi.

3.3) Ávddål 2030 galggi aids, tuberkolávssá, malária ja unnán dábidos trohpalasj dávdaš epidemiddja ganugahteduvvat. Hepatihtta, dávda ma njámmu tjátje milta ja ietjá njoammomdávda galggi aj vuostelduvvat.

3.4) Ávddål 2030 galggi máná ma riegádi ilá árrat, ja jábmi skihpudagájs ma e njoamo, unneduvvat gálmadisásijn hieredime ja sujto baktu, ja mentála varresvuolta ja soapptsom galggá ávdeduvvat.

3.5) Hieredi gárevselgajt, duola dagu narkotihkkaanov ja alkohávlá boastoanov, ja nannit sujto.

3.6) Ávddål 2030 galggá lahkijn binnedit ulmuttijn jábmemav ja vahágahttemijt jáhtulaksármijn.

3.7) Ávddål 2030 galggá sihkarasteduvvat jut gájkajn li sadjihin dievnastusá ma gulluji sevsalasj varresvuoltaš ja varresvuoltaš mij lassánibmáj guosská, dánna miejnniduvvá aj familljaplánim aktan diehtujuohkem ja áhpadibme, ja sihkarasstet lassánimvarresvuolta sajájduvvá nasjávnnálasj stratesjijajda ja prográmmajda.

3.8) Jáksát varresvuodadievnastusájda gájkajda, aktan árnigijt ma økonomijjalasj vájkkudusáj vuosstij várjjali. Gájkajda galggá vuodulasj ja buorre varresvuodadievnastus gieda ávdán, ja oaggás, dárbulasj ja doajmme dálkkasa ja vaksijna majna l buorre kvalitiehtta, madi ælla ilá divrrasa.

3.9) Ávddål 2030 galggi jábmema ja skihpudagá várálasj tjemikálihiš ja nuoskoduvvam tjátje ja ednama diehti unneduvvat viek álov.

3.a) Nannit Værállda varresvuodaorganisasjávnná (WHO) rámmakonvensjávnná tjadádimev, mij dubáhkavahágahttemijt hieredibmáj guosská divna rijkajn.

3.b) Doarjjop vaksijnaj ja dálkkasij dutkamijt ja ávddánahttemijt sihke dávdaš vuosstij ma njámmu ja ma e njoamo, ja ma ávdemusát gávnnuji ávddánahttemrijkajn. Gáhttit dálkkasa ja vaksijna li sadjihin, ælla ilá divrrasa, Doha-tjielggidusá vuodon TRIPS-sjiehtadusá ja álmukvarresvuoda birra. Mij duodas ávddánahttemrijkajn la riektá

állásit adnet sjehtadusá mærráðusáj vidnudagá bieljt ma iehpemateriála riektájda gulluji, váj bessi álmukvarresvuodav gáhttit ja ájnnsit gáhttit váj dálkkasa gávnuuji gájkajda.

3.c) Varresvuodadievnastusájt viek álov ienep ruhtadit, ja buoredit barggij áttjudimev, ávddánahttemav ja varresvuodabarggij áhpadimev ávddánahttemrijkajn, ájnnsit dajn rijkajn ma li binnemusát ávddánam ja ávddánahttemsuolojstáhtajn, ja barggat dan vuoksuj jut bargge bissu dájrn rijkajn.

3.d) Nannit divna rijkaj kapasitiehtav árrat diededit, vádáv binnedit ja nasjávnnálasj ja globála varresvuodavádájt giehtadallat, sierraláhkáj ávddánahttemrijkajn.

Nælját ulmme: Sihkarasstet sebradahtte, rievтуgis ja buorre oahpov, mij ávdet máhttelisvuodav gájkajda áhpatjit nav guhkev gá viessu

4.1) Ávddål 2030 galggá návku ja dássásasj vuodoskávlå ja joarkkaskávlå oahppo sihkarasteduvvat divna næjtsojda ja báhtjajda, manna la buorre kvalítiehta, ja mij vaddá guoskavasj ja almma oahppambáhtusav.

4.2) Ávddål 2030 galggá divna næjtsojda ja báhtjajda sihkarasteduvvat máhttelisvuolta árra ja buorre ávddånibmáj ja huksuj ja jut ávddåskávlå l sadjihin, vaj gárvvása li vuodoskávlåj álgget.

4.3) Ávddål 2030 galggá divna næjtsojda ja báhtjajda sihkarasteduvvat tekniikkalasj ja viddnofágalasj oahppo ja alep áhpadus, aj universítiehtaohppo, mij ij la ilá divras.

4.4) Ávddål 2030 galggá viek állo ienep nuora ja álessjattuga gejn la máhtudahka, duola dagu tekniikkalasj ja viddnofágalasj máhtudahka, mij la relevánta sihke bargo oadtjomij, almma bargguj ja álgadibmáj.

4.5) Ávddål 2030 galggi sjiervvesieradusá oahpon ja áhpadimen gádoduvvat ja gájkajn galggi liehket sæmmilágásj máhttelisvuoda divna oahppodásijn ja viddnofágalasj oahpon, aj rasjes ulmuttijn dagu doajmmahieredum ulmuttijn, álgoálm mugijn ja mánájn rasjes dilijn.

4.6) Ávddål 2030 galggá sihkarasteduvvat jut divna nuora ja ienemus álessjattuga, sihke nissuna ja álm má, oahppi láhkát, tjället ja riekknit.

4.7) Ávddål 2030 galggá sihkarasstet oahppe ja studenta jáksi máhtudagáv mav dárba guoddelis ávddånimev ávdeditjtat, duola dagu oahpo baktu guoddelis ávddånime ja iellemdábij, almasjriektáj ja dássádusá birra, ja oahpo baktu mij ráfev ávdet, ij riidov, oahpo baktu mij globála sebrudaksebrulasjvuodav ávdet ja árvon adná kultuvralasj moattebelakvuodav ja gáktu kultuvra guoddelis ávddånibmáj vájkkudi.

4.a) Oahppofálaldagájt ásadit ja ádástit ma li mánájda hiebaduvvam, ja vieledit sjiervvesieradusájt ja doajmmahieredum ulmuttijt. Ja ma sihkarassti jasska, ráfálasj, sebradahtte ja dábmaris oahppobirrasav gájkajda.

4.b) Ávddål 2020 galggi stipenda studentajda ávddånahthemrikkajn globálalattjat lassánam viek álov, ájnnasit dajn riikkajn ma li unnemusát ávddånám, ávddånahthemsuolostáhtajn ja Afrikká riikkajn, vaj alep áhpadus sadjihin sjaddá, duola dagu viddnofágalasj oahpo ja prográmma diehto- ja guládallamteknologijjan, tekniikkán, ingenerráfággajn ja diedalásj oahpojn. Dát alep áhpadus galggá sadjihin liehket sihke ietjá ávddånahthemrikkajda ja riikkajda ma li ávddånám.

4.c) Ávddål 2030 galggá máhtulasj áhpaddijj l hko lass nit viehka  lov, duola dagu rijkajgasskasasj aktisasjburgujn  hpaddje hpadas   vdd nahttemijn ávddánahttemrikkajn, ájnnasit dajn rijkajn ma li unnemusát  vdd nam ja  vdd nahttemsuolojst htajn.

Vidát ulmme: Jáksát dássádussaj ja nannit næjtsoj ja nissunij dilev sebrudagán

- 5.1) Gádodit divna nuppástimev nissunij ja næjtsoj vuosstij væráldin.
- 5.2) Gádodit divna vahágahttemav næjtsoj ja nissunij vuosstij, sihke dav mij la almulasjvuodan ja dav mij la sijdajn; dánna miejnniduvvam aj ulmuttij vuobddem, sevsalasj vahágahttem ja ietjá ávkástallama.
- 5.3) Gádodi divna vahák dábijt, dagu mánáj válda, árra válldumav ja bákkulasj válldumav, ja tjuohpadimev mij vuollevejmujt bæjstá.
- 5.4) Almulasj dievnastusáj, infrastruktuvra ja sosiálapolitihka baktu dáhkkidit ja árvon adnet bálkádis hukso- ja sijddabargojt. Ávdedit jæbdddásaj ávdásvástádusáv sijddadájman ja familja ávdás, gáktu buoremusát hiehpá aktugasj rijkkaj.
- 5.5) Sihkarasstet nissunijn la ábbálasj ja almma máhttelisvuohta sæbrrat ja dássásaj máhttelisvuohta bessat jádedimdájma divna dásijn gánná mærrádusá dagáduvvi politihkalasj, økonomijjalasj ja almulasj dilijn.
- 5.6) Sihkarasstep buorre sevsalasj ja lassánimvarresvuodav ja lassánimriektá li sadjihin gájkajda, rijkajgasskasasj konferánsa doajmmaprogramma álm mugij ávddánime vuodon, ja Bejinga doajmmapládna ja aktugasj bærrájgæhttjokonferánsaj mierredimdokumentaj vuodon.
 - 5.a) Jáhtuj biedjat ádástusájt ma nissunijda vaddi sæmme riektájt økonomijjalasj ressursajda ja máhttelisvuodav áttjudittjat, æjggutjit ja mierredittjat ednamij ja ietjá ábmudagá badjel, ja áttjudit rudálasj dievnastusáj, árbev ja luondoboandudagájt, nasjávnlasj lágaj milta.
 - 5.b) Nannit hiebaduvvam teknologijja anov, sierraláhkáj diedalasj ja guládallamteknologijjav, nannima diehti nissunij dilev sebrudagán.
 - 5.c) Buorre politihkav mierredit ja nannit ja mierredit tjadádit lágaj ávdedime diehti dássádusáv ja næjtsoj ja nissunij dilev nannit juohkka dásen sebrudagán.

Gudát ulmme: Sihkarasstet guoddelis tjáhtjeháldadimev, ja jut tjáhtje ja vuogas saniteradile li sadjihin gájkajda

6.1) Ávddål 2030 galggá gájkajn liehket tjáhtje sadjihin mav la jasska juhkat, ja ij la ilá divras.

6.2) Ávddål 2030 galggá huvsaduvvat jut li nuoges ja dássásasj sanitera-, hygiejna- ja hivsikvejulasjvuoda gájkajda, ájnnsit hiebaduvvam næjtsoj, nissunij ja rasjes ulmuttij dárbojda.

6.3) Ávddål 2030 galggá huvsaduvvat buorep tjáhtjekvalitiehhta dan baktu jut nuoskodimev binnet, hæjttá rutsijt bálkestimes, várálasj kemikálajt ja ábnnsasij luojttemav luonnduj ráddjit, lahkijn binnedit prosentav luojttatjájtes mij ij la rájnnduvvam, ja ádásis ávkástallat ienep ábnnsasijt værárdav miehtáj.

6.4) Ávddål 2030 galggá tjáhtje aneduvvat biektelappot divna suorgijn, ja rájnna tjátje guoddelis adno ja dasi bessam galggi unnedit tjáhtjevánev ja vaj e sæmmi álos váseada tjáhtjevánesvuodav.

6.5) Ávddål 2030 galggi tjáhtjeressursa avtastahteduvvam háldaduvvat divna dásijn, duola dagu aktisasjburgo baktu rijkarájáj rastá gággu dat hiehpá.

6.6) Ávddål 2020 galggi tjáhtjeokosystema suodjaluvvat ja ádásit doajmmagoahitet, dasi gulluji váre, vuovde, jiekke, jágå, bákteslája tjátjijn ja jávre.

6.a) Ávddål 2030 vijdedit rijkajgasskasasj aktisasjburgov ja dárjav ávddánahttemrikkaj kapasitiehhta tsieggimij dájmajn ja prográmmajn ma gulluji tjáhtje- ja saniteradilláj, duola dagu doarjjot teknologijjav mij tjátjev tjoahkki, ierit sáltev tjátjes, mij dábmaris vuogij háldat tjáhtjeressursajt ja mij tjoahkki, rájnni ja ádásis adná luojttatjájtev.

6.b) Doarjjot ja nannit bájkálasj sebrudagáj vájkkudimev buoredime diehti tjáhtje- ja saniteradilij háldadimev.

Giehttjit ulmme: Sihkarasstet gájkajda luohtedahte, guoddelis ja ádáájjgásasj enersijjav, dágálasj haddáj

7.1) Ávddål 2030 galggá sihkarasteduvvat jut gájkajn li luohtedahte ja ádáájjgásasj enersijjadienvastusá sadjihin, ma ælla ilá divrrasa.

7.2) Ávddål 2030 galggá ádásmahhte enersijja liehket viehka stuorep oasse værállda ábbálasj enersijjaanos.

7.3) Ávddål 2030 galggá værállda enersijjadábmarisvuoda buoreduvvat guovte gierde jáhtelappot.

7.a) Ávddål 2030 galggá rijkajgasskasasj aktisasj barggo nanniduvvat vaj sjaddá álkkep gávnnot dutkamav ja teknologijjav rájnna enersijja hárráj aktan ádásmahhte enersijja, dábmaris enersijja ja rájnnasap ja ávdeduvvam teknologijja fossijla boalldemusá hárráj. Investierima enersijjinfrastuktuvrraj ja rájnna enersijja teknologijjav galggi aj ávdeduvvat.

7.b) Ávddål 2030 galggá infrastruktuvrra dagáduvvat ja teknologijja ádástuhteduvvat vaj máhttá fállat ádáájjgásasj ja guoddelis enersijjadienvastusájt gájkajda ávddánahttemrikkajn, ájnnasit dajn rijkajn ma li binnemusát ávddánam, ávddánahttemsuolojstáhtajn ja ávddánahttemrikkajn majna ij la merragádde, iesjgenja rijkaj doarjjaprográmmaj vuodon.

Gávtsát ulmme: Ávdedit stuoves, sebradahtte ja guoddelis økonomijjalasj sjattov, nuoges barggosajijt ja almma bargov gájkajda

8.1) Bisodit økonomijjalasj lassánimev juohkka ulmuttij mij vásstet aktugasj rijka dilláj, ja ájnnsat bruttonasjonálabuktaga (GDP) lassánimev man lassánibme l unnemusát gietjav prosentá jahkáj dajn rijkajn ma li binnemusát ávddánam.

8.2) Lasedit økonomijjalasj produktivitehtav diversifisierima, teknologijjalasj ávddánime ja innovasjávnná baktu, manna duola dagu dættot mávsánis ja barggointensijva suorgijt.

8.3) Politihkav ávdedit mij doarjju produktijva dájmvav, vuogas barggosajijt ásadimev, álgadimev, sjuggelisvuodav ja innovasjávnnáv, ja doarjju ienep smáv ja gasskastuorrásasj vidnudagá ásaduvvi ja formalisieriduvvi, duola dagu dan baktu gá ruhtadimdievnastusá li sadjihin.

8.4) Ávddál 2030 galggá globála ressursaj ávkástallam ájn buoreduvvat sihke ano ja buvtadime aktijvuodan. Økonomijjalasj lassánime tjanástime birásbiejssstemij galggi boarkkiduvvat lågevjage doajmmaplána vuodon mij guoddelis anov ja buvtadimev giehtadallá, ja ávddánam rijka manni ávdemusán.

8.5) Ávddál 2030 galggi gávnnut nuoges ábbálasj, produktijva ja vuogas barggosaje divna nissunijda ja álmámajda, nuorajda ja doajmmahieredum ulmuttijda, ja sæmme bálkáv galggá sæmme bargo ávdás oadtjot.

8.6) Ávddál 2020 galggá nuoraj låhko ma ælla bargon jalik oahpon, binnot viek álov.

8.7) Ruvámus láhkáj jáhtuj biedjat dábmaris dájmajt váj hiejtet nággobargov, áddájggásasj oarjjevuodav ja ulmuttij vuobdemav ja sihkarasstet mánáj bargadime værámus háme gielleduvvi ja låhpaduvvi, aj mánnádoarroálmámáj áttjudibme ja bargadibme, ja ávddál 2025 galggá gájkágásj mánáj bargadibme låhpaduvvat.

8.8) Suodjali barggij riektájt ja ávdedit jasska ja sihkaris barggobirrasav divna barggijda, aj barggoáddáboahhtijda ja sierralágásj nissunáddáboahhtijda, ja barggijda iehpesihkaris barggodilijn.

8.9) Ávddál 2030 hábbmit ja jáhtuj biedjat politihkav mij guoddelis turisstaæládusáv ávdet mij barggosajijt áttjut ja ávdet bájkalasj kultuvrav ja buktagijt.

8.10) Nannit nasjávnnálasj finánssaásadusáj fámojt arvusmahtátjit ja vijdedittjat váj gájka bessi bánñkafálaldagájt ja dáhkádusárnigijt ja rudálasj dievnastusájt adnet.

8.a) Lasedit «Aid for Trade» dárjav vidnudagáj ávddánahttemij ávddánahttemrikkajn, ájnnsat dajda rijkajda ma li unnemusát ávddánam, duola dagu fágalasj viehkev buopre avtastahteduvvam rámmaj baktu vaddet.

8.b) Ávddál 2020 galggá globála stratesijja hábbmiduvvat ja jáhtuj biejaduvvat nuorajda bargojt áttjudittjat, ja rijkajgasskasasj barggoorganisasjávna (ILO) «Global Jobs Pact» galggá álgaðuvvat.

Avtsát ulmme: Sebradahte ja guoddelis industrialisierim ja innovasjávnná

9.1) Ávddánahttet luohtedahte, guoddelis ja nanos infrastruktuurvra manna l buorre kvalítiehta, aktan regiávnálasj ja rájijrasstijiddje infrastruktuurvra,økonomijjalasj ávddánime ja soapptsoma diehti. Ij val galga ilá ilá divras ja galggá gájkajda sadjihin.

9.2) Ávdedit sebradahte ja guoddelis industrialisierimav ja æládusávddánahttemav. Ávddál 2030 galggi industriijan liehket viehka állo ienep barggosaje ja alep bruttonasjónalabuvta iesjguhtik rijkaj dile hárráj, ja unnemusát ávddánam rijkajn galggá dát gærddoduvvat.

9.3) Smávep industrijjavidnudagájda ja ietjá vidnudagájda galggi rudálasj dievnastusá liehket sadjihin, daj gaskan álbep kredihitta, sierraláhkáj ávddánahttemrikkajda, ja galggá nannit vidnudagáj dilev ja tjadnat dajt árvvoriggasijda ja márnánijda.

9.4) Ávddál 2030 galggá infrastruktuuvra ádstuhteduvvat ja æládusá galggi sjaddat guoddelabbon. Ressursa galggi biektelappot aneduvvat ja rájnna ja birássiesste teknologijja ja industrijjaprossesa galggi ienebut adnuj váldeduvvat, iesjguhtik rijkaj fámoj ja kapasítiehta milta.

9.5) Ávddál 2030 galggá diedalásj dutkam nanniduvvat ja divna rijkaj æládussuorge teknologijjalasj fámo ja kapasítiehta galggá ádstuvvat, sierraláhkáj ávddánahttemrikkajn. Jávsátjit dáv galggá innovasjávnná mávtástuhteduvvat ja dutkam- ja ávddánahttemdájmajn galggi juohkka millijávnná viesajdiddjáj liehket ienep virge, ja almulasj ja priváhta dutkamij ja ávddánahttemij galggá juolloduvvat viehka állo ienep ruhta.

9.a) Dilev láhtjet guoddelis infrastruktuuvra ávddánahttemij ávddánahttemrikkajn, navti váj laset rudálasj, teknologijjalasj ja fágallasj dárjav Afrikkajda, unnemusát ávddánam rijkajda, rijkajda merragátte dagi ja ávddánahttemsuolójstáhtajda.

9.b) Doarjjot ávddánahttemrikkaj nasjávnnálasj teknologijja, dutkama ja innovasjávnná ávddánahttemav, duola dagu politihkalattjat mierredit moattebelakvuodav ávdedit æládusájn ja duoddeárvojt lasedit oasesgálvoжда.

9.c) Dahkat diehto- ja guládallamteknologijjav ienep jávsádahtten, ja Ávddál 2020 barggat dan ávddáj jut binnemusát ávddánam rijkajn li vuogas internæhttavejulasjvuoda gájkajda.

Lágát ulmme: Unnedit sieradusájt rijkaj sinna ja rijkaj gaskan

10.1) Ávddål 2030 galggá stuoves 40 % ienep bálkká jávsáduvvat álmuga hæjomusájda, ja lassánibme galggá liehket jáhtelabbo gå nasjávnnálasj gasskamierre.

10.2) Ávddål 2030 galggá gájkaj persávnálasj iesjmierredibme sihkarasteduvvat ja gájkaj sosiála, økonomijjalasj ja politihkalasj sebrudahttem ávdeduvvat, berustik álldaris, sjierves, doajmmamfámojs, tjerdalasjvuodas, nasjonalitiehtas, áskos, økonomijjalasj diles jali ietjá diles.

10.3) Sihkarasstet sæmmilágásj máhttelisvuodajt ja unnedit sieradusájt iellemdilijn, duola dagu dan baktu jut gádot badjelgæhttje lágajt, politihkajt ja dábijt, ja ávdet lágajt, politihkav ja dájmajt maj ulmme l dáv mihttomierev jáksát.

10.4) Politihkav mierredit mij mañenagi unnet sieradusájt, sierraláhkáj dasi mij gullu værojda, divudijda, bálkájda ja sosiála huksuj.

10.5) Buoredit globála finánsamárnánav ja finánsaásadusáj regulierimav ja bærrággæhtjov, ja tjavggit njuolgadusáj tjuovvomav.

10.6) Sihkarasstet ávddánahttemrikkaj ávdástimev ja vájkkudimev globála ruhtadimásadusáj mierredimprosessajn, vaj ásadusá buorebut doajmmi ja li luhtedahtte, válldi ávdásvásstádusáv ja dáhkkiduvvi.

10.7) Gáhttit váj migrasjávnná ja mobilitiehtta doajmmá ásaduvvam, jasska ja vásstediddje láhkáj ja njuolgadusáj milta, duola dagu buoragit háldaduvvam ja plániduvvam migrasjávnnápolitihka baktu.

10.a) Tjadádit prinsihpav jut ávddánahttemrikkaj hárráj galggi liehket sierra ja differensieriduvvam dájma, dagu li sjehtadam Værálda Oasesorganisasjávnnájn (WTO).

10.b) Måvtástuhttet almulasj ávddánahttemviehkedibmáj ja kapitállajáhtuj, duola dagu njuolga investierimij baktu álggorikkajn, dajn stáhtajn gánná l stuoremus dárbbu, ájnnasit unnemusát ávddánam rijkajn, Afrikkaj rijkajn, ávddánahttemsuolojstáhtajn ja ávddánahttemrikkajn majna ij la merragádde, rijkaj ietjasa plánaj ja prográmmaj milta.

10.c) Ávddål 2030 unnedit ruhtasirddemdivudij vuollet gálmá prosænntaj gå ádáboahhte sáddiji rudájt sijdarikkaj, ja árniga majna divuda li badjel vihtta prosentá galggi láhpaduvvat

11. ulmme: Stáda ja bájke galggi liehket sebradahtte, jasska, nannusa ja guodelisá

11.1) Ávddål 2030 galggi buorre ja jasska árudagá ja vuododievnastusá ma ælla ilá divrrasa liehket sadjihin gájkajda, ja slummaguovloj dille galggá buoreduvvat.

11.2) Ávddål 2030 galggi dárvasasj ja guodelis jáhtulakvuogádagá liehket sadjihin gájkajda, e ga galga ilá divrrasa, ja buoredit oaggásvuodav gæjnojáhtulagán, ájnnsit kollektijvvasáhto baktu, ja ájnnsit galggi rasjes ulmuttjij dárbo huvsaduvvat, dagu nissunij, mánáj, doajmmahieredum ulmuttjij ja vuorrasij dárbo.

11.3) Ávddål 2030 galggá sebradahtte ja guodelis urbanisierim buoreduvvat, mij máhttelissan dahká jávsátjit oassálasste, avtastahteduvvam ja guodelis sebrudakplánimav ja háldadimev ja mij vaddá guojmmemierredimvejulasjvuodajt divna rijkajn.

11.4) Nannit værállda kultuvrra- ja luondoárbe gáhttimav ja suodjalimev.

11.5) Ávddål 2030 galggi daj lågo gudi niedaj diehti fælli ja niedaj sjaddi binnot, dási gullu aj tjáhtjenieda. Økonomijjalasj vahága værállda aktisasj bruttonasjonálabuktagis (GDP) niedaj diehti galggi unneduvvat, ájnnsit galggi hæjos ja rasjes ulmutja suodjaluvvat.

11.6) Ávddål 2030 galggi stádaj ja bájkej negatijva vájkkudusá birrasij binnot (juohkka ulmuttjij mihttidum), ájnnsit ájmmokvalitiehta ja almulasj ja priváhta ruhtsegiehtadallama baktu.

11.7) Ávddål 2030 galggá huvsaduvvat jut gájkajda, sierraláhkáj nissunijda, mánájda ja vuorrasijda ja doajmmahieredum ulmuttjijda, li jasska ja sebradahtte ruodná birrasa ja almulasj saje sadjihin.

11.a) Doarjjot positijva økonomijjalasj, sosiála ja birás aktijvuodaj stádaásij, lahkaguovloj ja rabddabájkij gaskan nasjávnnálasj ja regiávnnálasj plánaj nannima baktu.

11.b) Ávddål 2030 galggi viehka állo ienep stáda ja bájke mierredit avtastahtedum politihkav ja tjadádit plánajt majna ulmme I sebradahttet, buoredit ressurasaanov, unnedit dálkádakrievddamijt ja hiebadi dálkádakrievddamijt, niedajt vuostedit ja giehtadallat, ja dasi duodden ávddánahttet ja álgadit ábbálasj vádáháldadimev niedaj aktijvuodan, Sendai hiehtegáhttima rámmavuogádagá milta 2015-2030 jagijda.

11.c) Duola dagu økonomijjalattjat ja fágallattjat viehkeedit unnemusát ávddánam rijkajt dahkat guodelis ja nanos tsiekkadusájt bájkálasj ábnnsij.

12. ulmme: Sihkarasitet guoddelis adno- ja buvtadimvidjurijt

12.1) Tjadádit lågevjage doajmmaplánav guoddelis ano ja buvtadime hárráj, navti jut divna rijka galggi sæbrrat, valla ávddánam rijka galggi ávdemusán liehket, sæmme bále galggi ávddánahttemrikkaj ávddánahttemdásse ja máhttelisvuoda vieleduvvat.

12.2) Ávddål 2030 galggá jávsáduvvat luondoressursaj guoddelis háldadibme ja dábmaris adno.

12.3) Ávddål 2030 galggi biebbmobátsidisá lågádum juohkka ulmuttij væráldin, sihke detálljaoassásin ja addnij gaskan unnot lahkijn. Buvtadimen ja suvddemin galggi dássjáj mannama unneduvvut, aktan vuorkudime miesskam.

12.4) Ávddål 2030, rijkajgasskasasj rámmavuogádagáj vuodon, galggá kemikálihij ja divna bátsidisáj ienep birássiesste háldadibme jávsáduvvat juohkka dásen. Kemikála ja bátsidisá ma manni ájmmuj, tjáhtjáj ja ednamij galggi unneduvvat viehka álov vaj binnet vájkkudusájt álmukvarresvuohhtaj ja birrasij.

12.5) Ávddål 2030 galggá bátsidisáj mierre unneduvvat hieredime, unnedime ja materiálaj ádásis ávkástallama baktu.

12.6) Mávtástuhttet vidnudagájt, ájnnasit stuorra ja multinasjonála vidnudagájt, adnuj váldátjit guoddelis barggamvuogijt ja avtastahttet diehtujuohkemav ietjasa guoddelisvuoda birra diededimrutijnajda.

12.7) Guoddelis árnigijt ávdedit almulasj oasstemij hárráj, iesjguhtik rijka politihka ja vuorodimij milta.

12.8) Ávddål 2030 galggá sihkarasteduvvat divna ulmutja væráldin diehti guoddelis ávddánime birra ja juohkkahasj galggá liehket diedulasj ja viessot navti ahte ij luondov vahágahte.

12.a) Doarjjop ávddánahttemrikkajt nannit ietjasa diedalasj ja teknihkalasj kapasitiehtav vaj máhtti guoddelappo adnet ja buvtadit.

12.b) Vuogijt ávdedit ja ásadit gáktu mihttip vájkkudusáv guoddelis mannoæládusás mij barggosajijt ásat ja ávdet bájkálasj kultuvrav ja buktagijt.

12.c) Unnedit subsidierimárnigijt fossijla boalldemij ma e dájma, navti jut låhpat márnána bådñámijt ma ilá állo adnuj mávtástuhtti, nasjávnlásj dile vuodon, duola dagu navti jut rievddat værojt ja divudijt ja låhpat vahák subsidihijt, vaj birásvájkkudusá bigoduvvi. Sæmme bále galggá huksat ávddánahttemrikkaj sierralágásj dárbojt ja dilijt, ja negatijva vájkkudusájt ávddánahttemij ráddjit nav álov gá máhttelis, ja navti váj hæjos ulmutja ja guoskavasj smáv sebrudagá suodjaluvvi.

13. ulmme: Dakkavide vuosteldahttjât dálkádakrievddamijt ja daj vájkkudusájt*

13.1) Nannit divna rijkaj fámojt vuostedit dálkádakrievddamijt ja hiebadit ietjasa birásvárajda ja luondoniedajda.

13.2) Mierredit dájmajt dálkádakrievddamij vuosstij nasjávnnálasj dáse politihkkaj, stratesijjajda ja plánajda.

13.3) Nannit aktugasj ulmuttij ja ásadusáj fámojt binnedit dálkádakgássaj luojttemav, unnedit dálkádakrievddamijt ja hiebadit ietjasa dajda vájkkudusájda, nannit sijá fámojt árrat diededit, ja aj oahpov ja diedulasjvuodav dáj birra nannit.

13.a) Tjadádit AN rámmakonvensjávnnáv dálkádakrievddamij birra masi ávddánam rijka li ietjasa tjadnam, jáksát mihttomierev Ávddál 2020 aktan ja jahkásattjat tjoagget 100 millijárda dállára divna gálдоjs, vaj máhttá ávddánahttemrikkaj viehkedit jáhtuj biedjat ja rahpasit tjadádittjat ulmmelasj dálkádakdájmajt, ja nav jáhtelit gá máhttelis doarjjot Ruodná dálkádakfándav (The Green Climate Fund) rudáj, vaj dat boahhá jáhtuj.

13.b) Mekanismajt ávdedit ma nanniji dábmaris plánimav ja háldadimev dálkádagáj hárráj dajn unnemusát ávddánam rijkajn ja smávep suolojstáhtajn, ja ma duola dagu vuorodi nissunijt ja nuorajt, ja bájkalasj ja margijnalasj sebrudagájt.

** Dan dábdástusá vuodon jut AN rámmakonvensjávnná dálkádakrievddamij hárráj la ájnnašamos rijkajgasskasasj forum sjehtadalátjit globála dájmajt dálkádakrievddamij vuosstij.*

14. ulmme: Mera ressursajt suodjalit ja ávkástallat guoddelis ávddániddje láhkáj

14.1) Ávddål 2025 hieredit ja viehka álov unnedit juohkka lágásj merranuoskodimev, ájnnsait dav mij gáttes bohtá, aktan marijna bátsidisájt ja biebbmosáltij luojttemav.

14.2) Ávddål 2020 galggi ekovuogádagá meran ja merragáddaguovlojn háldaduvvat ja suodjaluvvat guoddelit vahák vájkkudusáj vuosstij, duola dagu ekovuogádagáj nannima baktu ja dájmaj baktu ma merajt ælládahtti ja dahki merajt vas varrásin ja produktijvvan.

14.3) Buoremus láhkáj hieredit merav suvrromis ja sihkarasstet mera suvrroma vájkkudusá giehtadaláduvvi, duola dagu buorep diedalasj aktisasjbargo baktu divna dásijn.

14.4) Ávddål 2020 galggi biektelis dájma ásaduvvat, hiebadittjat guolleressursaj anov, lãhpadit ilá állo guollimav sæmme náles, loabedis guollimav, guollimav mij ij diededuvá jalik stivrriduvá, ja vahák guollimvuogijt. Háldadimplána majna l diedalasj vuodo galggi jáhtuj biejaduvvat vaj guollelágo nav jáhtelit gá vejulasj máhttsi unnemusát dan dásáj mij vaddá nav alla buvtadimev gá máhttelis nálíj biologijjalasj iesjvuodaj hárráj.

14.5) Ávddål 2020 várjjalit binnemusát 10 prosentta merragádde- ja merraguovlojs, nasjávnnálasj riektá ja álmukriektá milta, ja buoremus diedalasj máhto milta mij gávnnu.

14.6) Ávddål 2020 gielldet guollimsubsidihijt ma lijggekapasitiehttaj ja ilá edna guollimij vájkkudi. Lãhpadit subsidihijt ma loabedis guollimij vájkkudi mij ij diededuvá jalik hiebaduvá, ja dasi duodden hieredit ádå dakkir subsidihijt ásaduvvamis. Sæmme bãttå galggá dãhkkidit ávddãnahttemrikkaj hárráj galggi liehket ulmmelasj ja dãbmaris sierra ja differensjieriduvvam dájma. Ávddãnahttemrikkaj galggi aj fáron Værálda oasesorganisasjãvnnå (WTO) guollimsubsidihij sjehtadallamijda.¹

14.7) 2030 rádjáj sihkarasstet økonomijjalasj ávke merraressursaj guoddelis ano diehti, duola dagu guollima, akvakultuvra ja turissmaæládusá guoddelis háldadime baktu, bãhti ienebut ávkken ávddãnahttemsuolojstãhtajda ja daj unnemusát ávddãnam riikkajda.

14.a) Diedalasj máhtov nannit, dutkamkapasitiehtav tsiieggit ja marijnateknologijjav juogadit – sæmme bále vieledit stãhtajgasskasasj oseánográfalasj kommisjãvnnå (Intergovernmental Oceanographic Commission) ævtojt ja njuolgadusájt

¹ Madi dálásj sjehtadusá Værálda oasesorganisasjãvnnån (WTO), Doha-sjehtadallama ja tjielggidus Hongkong ministartjãhkanimes vieleduvvi.

marijnateknologija juogadime gáktuj. Ulmme dájna l mera dilev buoredit ja lasedit nállevaljesvuoda buorre vájkudusájt ávddánahttemrikkaj ávddánibmáj, sierraláhkáj smávep ávddánahttemsuolojstáhtajn ja dajn unnemusát ávddánam riikkajn.

14.b) Dahkat marijna ressursajt ja márnánijda jávsádahtten smáv skálá guollárijda gejn ælla heva stuorra vantsa.

14.c) Vil buorebut bisodit ja guoddelappot ávkástallat mera ja merraressursajt navti jut tjadát álmukriektá mærrádusájt nav dagu li mierreduvvam AN merrariektákonvensjåvnån, mij la mera ja merraressursaj suodjalime ja guoddelis ano riektåvuodon, dagu aj ávddån bohtá 158. tjuokkan AN diedådusån “The Future We Want”.

15. ulmme: Suodjalit, ja máhttsat ekovuogádagájt ja daj guoddelis anov ávdedit, guoddelis vuovddehyáldadimev sihkarasstet, ednamijt hieredit gájjkámis, ednambiejsstemav ganugahttet ja járggálit nállevaljesvuoda binnomav

- 15.1) Ávddål 2020 galggi varástjájte ekovuogádagá ja ávke dajs bisoduvvat, ælládahteduvvat ja aneduvvat guoddelit, sihke gáttén ja ednamijn, sierraláhkáj vuovdijn, jiekkijn, várijn ja gájjkke guovlojn, rijkajgasskasasj sjehtadusáj milta.
- 15.2) Ávddål 2020 ávdedit guoddelis háldadimev gájjklágásj vuovdijs, ganugahttet buolljot tjuollamav, biejjsteduvvam vuovdijt ælládahttet ja sáddjit viek állo ienep vuovdijt globála dásen.
- 15.3) Ávddål 2030 ganugahttet sjaddoednamijt gájjkámis, biejjsteduvvam ednama ja gárnneednama galggi ælládahteduvvat, aj guovlo majt gájjkudagá ja dulve li bæjsstám, ja barggat dan guovlluj jut værállda ednama e desti biejjsteduvá.
- 15.4) Ávddål 2030 galggi várreguovloj ekovuogádagá suodjaluvvat, aktan guovlo biologijjalasj valjesvuodav, vaj da sjaddi nannusappo ja máhtti guoddelis ávddánibmáj vájjkkudit.
- 15.5) Dakkavide jáhtuj biejjat dájmajt ma unnedi iellembirrasij biejsstemav, ganugahtti biologijjalasj valjesvuoda binnomav ja Ávddål 2020 suodjalit ájteduvvam nálijt ja hieredit dajt gáhtomis.
- 15.6) Vuohkasit ja rievtagit juogadit ávkijt ma giednaressursaj adnuj gulluji, ja ávdedit ulmmelasj bessamav dakkár ressursajda rijkajgasskasasj sjehtadusáj milta.
- 15.7) Jáhtuj biejjat dájmajt ma dakkavide ganugahtti suodjaluvvam sjattoj ja juhtusij loabedis bivddemav ja oasástallamav, ja giehtadallat juhtusij loabedis buktagij vuobddemav ja oasstemav.
- 15.8) Ávddål 2020 jáhtuj biejjat dájmajt hiereditjtat amás nálijt gæjvvanimev gási e gullu ja ráddjit amás nálijt vájjkkudimev ekovuogádagájda gáttijn ja tjáttijn. Nágin vuoroduvvam amás nálijt galggá aj kontrollierit jali gádodit.
- 15.9) Ávddål 2020 galggi árvo ekovuogádagáj ja biologijjalasj valjesvuoda hárráj váldeduvvat fárruj nasjávnałasj ja bájjkáłasj pládnaprosessajda, stratesjijjajda maj ulmme l hæjosvuodav vuostedit, ja ruhtalágojda.
- 15.a) Áttjudit viehka ienep rudáłasj ressursajt ja jáksát stuorra lassánimev divna gállojs, vaj biologijjalasj valjesvuodajt ja ekovuogádagájt guoddelit adná.
- 15.b) Áttjudit viehka ienep rudájt ja jáksát stuorra lassánimev divna gállojs guoddelis vuovddehyáldadime ruhtadibmáj, ja bærrájgæhttet jut gávnnuji rudá dákkir háldadime ávddánahttemij ávddánahttemrikkajn, duola dagu vuovdij bisodibmáj ja ádásit sáddjimij.

15.c) Lasedi globála dárjav dájmajda ma vuosteldi suodjaluvvam nálij loabedis bivdov ja oasástallamav, duola dagu bájkálasj sebrudagáj fámoj nannima baktu vaj máhtti dajt máhttelisvuodajt adnet ma gávnnuji guoddelis bierggimvuogev bisodittjat.

16. ulmme: Ávdedit ráfálasj ja sebradahtte sebrudagájt ma sihkarassti guoddelis ávddánimev ja huksi riektásuodjalusáv gájkajda ja tsieggiji doajmme, vásstediddje ja sebradahtte ásadusájt juohkka dásen

16.1) Viek álov unnedit gájkalgásj vahágahttemijt ja jábmemav vahágahttema diehti værárdav miehtáj.

16.2) Ganugahttet mánáj illastimev, gállådimev, vuobddemav ja gájkalgásj vahágahttemav ja bijnedimev.

16.3) Riektástáhttav ávdedit nasjávnnálasj ja rijkajgasskasasj dásen, ja sihkarasstet gájkajda dásásudusáv lága ávdán, riektáoaggásvuodav ja riektásuodjalusáv.

16.4) Ávddál 2030 viek álov unnedit loabedis finánssa- ja værjjojáhtulagáv, ja álkedit suolagálvoj ájttsamav ja máhttsamav ja vuostedit gájkalgásj organisieriduvvam kriminalitiehtav.

16.5) Viek álov unnedit gájkalgásj korrupsjávnnáv ja duolggomav.

16.6) Ávddánahttet dábmaris, vásstediddje ja rabás ásadusájt juohkka dásen.

16.7) Sihkarasstet gulldaliddje, sebradahtte, oassálasste ja ávdástiddje mierredimprosessajt juohkka dásen.

16.8) Vijdedit ja nannit ávddánahttemrikkaj oassálasstemav globála stivrrimásadusájda.

16.9) Ávddál 2030 galggá gájkajda sihkarasteduovvat juridihkalasj identitiehtta, duola dagu galggá riegádibme registrieriduvvat.

16.10) Sihkarasstet diedo li sadihin gájkajda ja jut vuodulasj friddjavuohta suodjaluvvá, nasjávnnálasj lágaj ja rijkajgasskasasj sjehtadusáj milta.

16.a) Nannit guoskavasj nasjávnnálasj ásadusájt, duola dagu rijkajgasskasasj aktisasjbargo baktu, kapasitiehta tsieggima diehti juohkka dásen, sierraláhkáj ávddánahttemrikkajn, vaj nahki vahágahttemav hieredit ja vuostedit terrorismav ja kriminalitiehtav.

16.b) Iehpenuppástime lágajt ja politihkav ávdedit guoddelis ávddánibmáj.

17. ulmme: Nannit tjadádimnævojt ja ádstuhttet globála guojmmevuodajt guoddelis ávddánime gáktuj

Ruhtadibme

17.1) Nasjávnnálasj ressursajt nannit ja mobilisierit, duola dagu rijkajgasskasasj dárja baktu ávddánahttemrikkajda, dajna ulmmen jut buoret rijkaj fámoj gájbbedit værojt ja ietjá divudijt.

17.2) Gátsedit ávddánam rijkka állásit tjadádi ietjasa almulasj ruhtaviehkkevälggogisvuodajt (ODA) ávddánahttemrikkaj vuoksjuj, duola dagu li moadda rijkka loabedam vaddet 0,7 % ODA/BNI (BNI=bruttonasjonalaboados) ruhtaviehkken ávddánahttemrikkajda ja 0,15-0,20 % ODA/BNI unnemusát ávddánam rijkajda. ODA vadde aloduvvi vattátjit unnemusát 0,20 % ODA/BNI ruhtaviehkken unnemusát ávddánam rijkajda.

17.3) Áttjudit ienep ruhtadime gáldojt ávddánahttemrikkajda.

17.4) Viehkedit ávddánahttemrikkajt jávsádtittjat guhkepájggásasj ja guoddelis vielggeævtojt aktiduvvam politihka baktu man ulmme l viehkedit vielgij máksemij, vielgev luojttet jali vielggestruktuvrav ietjájduhttet, ja háldadit hæjomus ja ienemusát vielgeduvvam rijkaj álggorijkavielgev váj unnet hiedev mij la vielgev tjuovvum.-

17.5) Dájmajt mierredit ja tjadádit ma ávdedi dajt unnemus ávddánam rijkaj investierimijt.

Teknologijja

17.6) Nuortta-oarje-aktisasj bargov nannit, oarje-oarje-aktisasj bargov ja triangulára aktisasj bargov regiávná ja rijkajgasskasasj dásen diehtaga, teknologijja ja innovasjávnná hárráj, ja buoredit máhttojuogadimev välggogissan dahkke sábaduvvam ævtoj milta, duola dagu buorebut aktidit árnigijt ma juo gávnnuji, ájnnsat AN-dásen, ja teknologijjavejulasjvuodaj juogadime baktu globála mekanisma milta.

17.7) Ávdedit birássieste teknologijja ávddánahttemav, juogadimev ja gaskostimev ávddánahttemrikkajda buorre ævtojda, duola dagu viehkediddje ævtoj ja ietjá dakkár ævtoj milta ma li buorebu gå majt ietjá rijkka oadtju, bielij gasskasasj sjehtadusáj milta.

17.8) Álgadit teknologijjabánkav ja kapasitiehttatsieggimdáj mav diehtaga, teknologijja ja innovasjávnná hárráj daj unnemusát ávddánam rijkajda 2017 rádjáj, ja ienebut

adnet viehkediddje teknologijjav, sierraláhkáj diehtujuohkem- ja guládallamteknologijjav.

Kapasitiehttatsieggim

17.9) Lasedi rijkajgasskasasj dárjav tjadádittjat dábmaris ja ulmmelasj kapasitiehttatsieggimav ávddánahttemrijkajn, ja navti doarjjot nasjávnałasj plánajt gáktu tjadádit divna guoddelisvuoda ulmijt, duola dagu nuortta-oarjje ja oarjje-oarjje-aktisasjbargo baktu ja moattebelak aktisasjbargo baktu.

Oasástallam

17.10) Ávdedit ábbáłasj, njuolgadusáj tjuovvo, rabás, iehpenuppástiddje ja dásásasj multilaterála oasástallamav mij la Værálda oasesorganisasjávna (WTO) vuolen, duola dagu Doha-tjáhkanimen sjehtadallamijt állidit.

17.11) Lasedit ávddánahttemrijkaj ekspártáv viehka álov, ájggomusájn gærddodit unnemusát ávddánam rijkaj oasev værálda ekspártás Ávddál 2020.

17.12) Visses ájggemierij sissnelin ásádit unnemusát ávddánam rijkajda stuoves ja divudahtes oasesloabev, masi ælla kvávtá mierreduvvam, Værálda oasesorganisasjávna (WTO) mærrádusáj milta, duola dagu dan baktu jut li tjielgga ja álkkes vuorodimnjuolgadusá gálvoimpártá hárráj unnemusát ávddánam rijkajn, vaj da álkkebut bessi márnánijda.

Systemalásj ássje

Politihkalásj ja ásadulasj semalásjvuohta

17.13) Nannit værálda makroekonomijja stádesvuodav, duola dagu politihkalásj aktidime ja semalásjvuoda baktu.

17.14) Jáksát ienep ábbáłasj ja semalásj politihkkaj guoddelis ávddánime hárráj.

17.15) Vieledit aktugasj rijkaj politihkalásj máhttelisvuodajt ja jádedimev mij guosská gáktu ásadi ja tjadádi ietjasa politihkav hæjosvuoda hieredime ja guoddelis ávddánime gáktuj.

Moadda berustimij guojmmevuohta

17.16) Nannit globála guojmmevuodav guoddelis ávddánime hárráj, ja dav doarjjot moatte bælálattjaj guojmmevuodaj ma máhtti mobilisierit ja juogadit máhtov, tjehpudagáv, teknologijjav ja rudálasj ressursajt váj divna rijkaj, ájnnsit ávddánahttemrijkaj, jáksi guoddelisvuodaumlajt.

17.17) Doarjjot ja ávdedit buoragit doajmme guojmmevuodajt almulasj dásen, almulasj ja priváhta bielij gaskan ja sivijla sebrudagán maj vuodon li guojmmevuodaj ja ressursstratesijjaj vásádusá.

Dáhtá, váksjum ja vásstálasjvuohta

17.18) Ávddål 2020 lasedit dárjav ávddánahttemrikkaj kapasitiehttatsieggimij, aj unnemusát ávddánam riikkaj ja smáv ávddánahttemsuolojstáhtaj kapasitiehttatsieggimij, váj viek álov buoret luohtedahte ja ájggeguovddelis diedoj áttjudimev, majna l buorre kvalitiehtta ja ma li iereduvvam sisboado, sjierve, álldara, tjerda, tjerdalasjvuoda, migrasjávnnástáhtusa, doajmmamfámoj, geografijjalasj saje ja ietjá dábddomerkkaj milta ma nasjávnnálasj aktijvuohtaj guoski.

17.19) Ávddål 2030 vijddásappot ávddánahttet dálásj dájmajt ávdeditjtat metávdájt gáktu mihttit guoddelis ávddánime báhtusijt ma báhti bruttonasjonálabuktagij duodden, ja doarjjot ávddánahttemrikkaj kapasitiehttatsieggimav statistihkkasuorgen.

Divna gávå: FN-sambandet/Eivind Oskarson

